

TURUN KLASSILLISEN LUKION / ILTALUKION KRIISISUUNNITELMA

Kriisitilanteiden hallitseminen edellyttää etukäteen sovittua toimintamallia
Kriisi voi olla esim.

- äkillinen kuolemantapaus
- vakava onnettomuus koulussa
- suuronnettomuus
- itsemurha
- väkivalta tai väkivallan uhka

Lukion kriisiryhmään kuuluvat

- rehtori Kai Heino p. 050-432 3612
- turvallisuusvastaava
- terveydenhoitaja p. 040-194 2991
- Turun iltalukio: apulaisrehtori,
turvallisuusvastaava

Kriisiryhmä ohjaa kriisin sattuessa muuta henkilökuntaa sekä mieltii tarvittavat jatkotoimenpiteet esim. kodin kanssa sekä pitää kriisisuunnitelman ajan tasalla. Vakavien onnettomuuksien ja traumatisoivien tilanteiden jälkihoidossa käytetään tarvittaessa koulujen ulkopuolista kriisiryhmää (seurakunta, Punainen Risti...)

Tiedottaminen

- rehtori antaa opettajille ohjeita ja oikeata tietoa tapahtuneesta huhujen ehkäisemiseksi; tietojen oikeellisuus varmistettava
- rehtorin tai apulaisrehtorin ollessa estyneenä turvallisuusvastaava hoitaa tiedottamisen tehtävät (heidän ollessa estyneenä virkaiältään vanhimmat opettajat hoitavat tehtävät)
- rehtori puhuu tarvittaessa vanhempien kanssa
- rehtori vastaa kaikesta tiedottamisesta koulun ulkopuolelle
- oleellinen osa tiedottamisesta on myös asian jälkipuinti; rehtori on aktiivisesti mukana edesauttamassa kouluyhteisön toipumista

Arviointi kriisitilanteen jälkeen

- kriisiryhmä arvioi yhdessä muun henkilökunnan kanssa, miten tilanne hoidettiin
- keskustelu on avointa ja syyllistämätöntä
- kriisiryhmä tekee tarvittavat muutokset kriisisuunnitelmaan

Kuolemantapaus – oppilas, opiskelija tai henkilökuntaan kuuluva

- tiedon saanut opettaja informoi rehtoria
- rehtori kutsuu koolle kriisiryhmän ja informoi muuta henkilökuntaa
- tiedottamisessa kunnioitetaan vanhempien ja omaisten toiveita
- suruliputus
- kuulutus / muistotilaisuus / hiljainen hetki
- aulassa pöydälle kynttilä, mahdollisesti kukkia ja valokuva
- opettajille materiaalia surun käsittelyä varten seuraavilla oppitunneilla – keskustelu, kirjoittaminen tms.
- omaisten muistaminen
- tapahtuneesta riippuen mahdollisesti kirjallinen tiedote myös koteihin
- opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointia seurataan – jälkipuinti tarvittaessa

Onnettomuustilanne

- hälytä apua, HÄTÄNUMERO 112
- pyydä muut opettajat avuksi – anna ensiapua, jos osaat
- ohjaa oppilaat ja opiskelijat turvaan pois onnettomuuspaikalta
- ilmoita tieto rehtoreille -> kriisiryhmälle -> henkilökunnalle
- tieto loukkaantuneen oppilaan tai opiskelijan huoltajille / omaisille
- asian käsittely jälkikäteen yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa
- mahdollisesti kirjallinen tieto tapahtuneesta koteihin
- tarvittaessa asian jälkipuinti henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa
- koulutapaturmaohjeet Wilmassa

Suuronnettomuus Suomessa / maailmalla

- henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa asiasta rehtorille
- kuulutus / hiljainen hetki
- suruliputus, kynttilä, valokuva jne.

Itsemurha

- itsemurha koskettaa aina koko yhteisöä – asiasta tiedotettava kaikille!
- tieto rehtoreille – kriisiryhmälle – koko henkilökunnalle
- kodin kanssa sovittava, miten ja mitä kerrotaan oppilaille ja opiskelijoille
- suruliputus, muistopuhe /hiljainen hetki, kynttilä, valokuva ...
- erityinen tuki lähimmille ystäville, silminnäkijöille jne.
- apua koulun ulkopuolelta
- keskustelut luokissa
- mahdollisesti kirjallinen tieto koteihin
- tapahtuman jälkipuinti sekä opiskelijoiden että henkilökunnan kanssa keskustellen

Itsemurhauhka

- puhu ko. henkilön kanssa – älä jätä yksin
- välittömässä uhkatapauksessa yhteys terveydenhoitajaan p. 040 194 2991 tai terveyskeskuksen päivystykseen p. 10023
- tiedota kriisiryhmälle ja / tai vanhemmille

Väkivalta

- älä leiki sankaria
- pyydä avuksi muita opettajia ja henkilökuntaa ja pyri rauhoittamaan tilanne
- pyydä tarvittaessa apua poliisilta p. 112
- tiedota asiasta välittömästi rehtoreille
- tarvittaessa rikosilmoitus poliisille

Uhkaavan henkilön kohtaaminen

- jätä uhkaavalle tilaa, säilytä hänen reviirinä – älä vähättele
- puhu selkeästi ja lyhyesti; myötäile ja ole mieluummin joustava kuin jyrkkä
- pysy rauhallisena
- pidä kädet näkyvissä, vältä tuijottamista
- älä käännä selkääsi
- vältä äkkinäisiä liikkeitä
- älä oikaise huumaantuneen tai muuten sekaisen henkilön harhoja
- pyri voittamaan aikaa ja hälyttämään apua, niin ettei uhkaaja huomaa

TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA

Yleinen hätänumero	112
Myrkytystietokeskus (24h)	09-471 977
Terveyskeskuksen päivystys	02 313 8800
Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	040 341 7111
Palveleva Puhelin (klo 18-24)	10071
Päivystävä kriisiryhmä	050- 566 8466
Punainen Risti (V-S piiri)	020 701 2400
Nuorten Turvatalo	02- 253 9667
Numerotiedustelu	118
Koulupappi Jouni Lehikoinen	050- 543 2084

SURULAATIKKO

Säilytetään opettajanhuoneessa

Sisältö:

- valokuvakehys
- valkoinen pöytäliina
- kynttilänjalka
- valkoisia kynttilöitä
- tulitikkuja
- kukkamäljakko
- runoja, tekstejä, mietelmiä
- nenäliinoja
- CD-levy
- kriisisuunnitelma

Suomen lippu talonmiehen kopissa

KRIISI-ISTUNTO LUOKASSA (Punaisen Ristin ohjeet)

Kriisikeskustelu luokassa tulisi järjestää mahdollisimman pian, viimeistään noin viikon kuluessa traumaattisen tapahtuman jälkeen. Sekä oppilaiden että opettajan on helpompaa palata tavalliseen koulutyöhön sen jälkeen, kun traumaattinen kokemus on yhdessä jälkipuitu.

Luokan oman opettajan ei pitäisi ohjata keskustelua, sillä trauma on koskettanut myös häntä. On tärkeää, että istunnon vetää oppilashuoltohenkilö, koulupsykologi, koulukuraattori, erityisopettaja, koulun johtaja tai koulun ulkopuolinen kriisityöhön erikoistunut työntekijä. Istunnolla on sen vaativuuden vuoksi hyvä olla kaksi vetäjää. Istuntoon on hyvä varata aikaa kaksoistunti, jotta kaikki asiat ehditään käsitellä. Vetäjän tehtävänä on varmistaa, että kriisi-istunto noudattaa ennalta sovittua rakennetta. Rakenne on sovittava oppilaiden iälle sopivaksi. Istunnossa käydään läpi **tapahtumat ja siihen liittyvät tosiasiat** sekä tapahtumaan liittyvät **tuntemukset, aistimukset, ajatukset ja muistot** alla olevassa järjestyksessä ja eri vaiheet toisistaan erottaen. Istunnon kulku rakentuu seuraavasti:

1. KRIISI-ISTUNNON ALOITUS

- Kerrotaan, mitä tunnin aikana tulee tapahtumaan ja miksi. Painotetaan **puhumisen tärkeyttä**, koska se auttaa ymmärtämään tapahtunutta. Motivoidaan oppilaita puhumaan aiheesta.
- Oppilaita tulee valmistaa siihen, että tapahtumista keskustelu voi tehdä kipeää, mutta keskustelu voi ehkäistä myöhemmin mahdollisesti syntyviä pahempia kipuja.
- Selvitetään **keskustelun säännöt**:
- ◆ **Ulkopuolisille ei saa kertoa** siitä, mitä luokkatoverit ovat puhuneet.
- ◆ **Ketään ei saa pilkata** sanojensa tai reaktioidensa tähden jälkeenpäin. Tunteiden ilmaiseminen on sallittua, sitä ei saa estää.
- ◆ Jokainen puhuu vain **omista tunteistaan tai ajatuksistaan, ei sitä mitä luulee toisen tuntevan tai ajattelevan**.
- ◆ Kenenkään **ei ole pakko** puhua, paitsi kertoa, miten sai tietää tapahtuneesta.

2. TOSIASIOIDEN LÄPIKÄYNTI

- Keskustellaan **konkreettisista tiedoista**. Pyritään saamaan **kokonais käsitys** siitä, mitä oikeasti on tapahtunut. Epävarmuus tapahtumista lisää ahdistusta.
- Puututaan **vääriin huhuihin ja oiotaan virheellisiä käsityksiä**.
- Oppilaat saavat kertoa:
- ◆ **Miten, keneltä ja missä he saivat tietää tapahtuneesta?**
- Opettaja kertoo myös omat tietonsa ja kokemuksensa.
- Vetäjien on hyvä hankkia tarpeelliset tiedot tapahtuman kulusta ja mahdollisista syistä.
- ◆ Kerrotaan faktat pelastustoimista ja niiden mahdollisesta jatkumisesta.
- ◆ Keskustelun aikana voidaan erityisesti yläasteella käydä läpi myös tilanteesta kertovia lehtileikkeitä.

3. AJATUSTEN LÄPIKÄYNTI

- Oppilailta kysytään, mitä he **ajattelivat** kuullessaan tapahtumasta.
- ◆ Mikä oli **ensimmäinen ajatuksesi** kuullessasi tai nähdessäsi tilanteen?
- ◆ Mitkä ajatukset ovat **jääneet mieleen?**
- ◆ Mitä **näit, kuulit ja tunsit**, huomasitko **hajuja?**
- ◆ Kokiko joku muu **samalla tavalla?**
- On tärkeää saada esille kaikkien aistien muistikuvat. Tähän ja seuraavaan vaiheeseen saatetaan tarvita paljon aikaa. Oppilaiden on hyvä huomata, että heidän reaktionsa ovat samansuuntaisia.
- Korostetaan kuitenkin, että kaikki vastaukset ja kokemustavat ovat oikeita ja normaaleja.

Tässä vaiheessa on tärkeää läpikäydä mahdolliset **syylisyysajatuks**et sekä **syylisten etsintään liittyvät ajatuks**et: Kenen vika tapahtuma oli? Olisiko se voitu estää?

4. TUNTEIDEN JA REAKTIOIDEN LÄPIKÄYNTI

Oppilaat voivat kertoa omista **reaktioistaan ja tunteistaan**, mitä oli silloin, sen jälkeen ja nyt.

◆ Miten **reagoit sillä hetkellä**? Miten ensimmäinen yö meni?

◆ Miltä **tuntui myöhemmin**? Miltä tuntuu **nyt**?

◆ Joskus keskustelua tunteista edesauttaa, kun kysytään: "**Mikä sinusta tuntui pahimmalta?**"

Tässä vaiheessa saattaa tulla esiin voimakkaitakin tunnepurkauksia. Vetäjän tehtävä on saada oppilaiden luontainen **myötätunto toisiaan kohtaan** esiin ja saada heidät **tukemaan toisiaan**.

Jos jollakin oppilaalla näyttää olevan **erityisen vaikeata**, opettaja voi tilaisuuden jälkeen tarjota hänelle mahdollisuutta **kahdenkeskiseen keskusteluun**.

On tärkeää käsitellä **eri tunteita** perinpohjaisesti. **Pelko** on yksi yleisimmistä tunteista. Voi kysyä esimerkiksi: Miltä tuntui tulla kouluun? Voisiko vastaavaa tapahtua omassa koulussa?

Oppilaat voivat myös puhua tapahtumasta muistuttavista asioista, jotka saavat pahan olon tulemaan ja herättävät pelon uudelleen.

Pienimpien lasten kohdalla voidaan käyttää piirtämistä apuna tunteiden läpikäymisessä.

Tässä vaiheessa on hyvä muistella kuollutta ystävää/opettajaa ja läpikäydä menetyksen tuomat tunteet, kuten **suru**. Tässä voi edesauttaa esim. kysymys: Millainen ihminen hän oli? Tai mitä jäät eniten kaipaamaan tässä oppilaassa/opettajassa?

Oppilaat voivat tässä vaiheessa reagoida voimakkaasti. Tällöin olisi hyvä rohkaista muita oppilaita tukemaan voimakkaasti reagoivaa oppilasta sen sijaan, että vetäjät aina lohduttaisivat oppilasta. Oppilailta voi myös kysyä, miltä teistä tuntuu, kun tämä toinen oppilas itkee.

Jos oppilaiden luokkatoveri on menehtynyt, istunnon vetäjä voi pyytää heitä katsomaan tämän pulpettia ja ajattelemaan asioita, joita he eivät ehtineet sanoa toverilleen ennen tämän kuolemaa tai katoamista. Lapset voivat myös kirjoittaa nämä asiat muistiin. Oppilaat voivat lopuksi hyvästellä toverinsa ja laittaa viestinsä esim. tämän pulpettiin.

Oppilaille voi antaa tehtäväksi myös täydentää lauseita, esim. "Kuultuani tapahtumasta ajattelin ensimmäiseksi, että...", tai "Tulen surulliseksi, kun ajattelen..."

5. OIREIDEN LÄPIKÄYNTI

Käydään läpi oppilaiden kokemia **fyysisiä oireita**, keskitytään erityisesti **univaikeuksiin ja painajaisiin**.

Korostetaan, miten tärkeää on huolehtia itsestään (**uni, ruoka ja liikunta**).

Käsitellään tulevia tilanteita, miten esim. kohdata kuolleen lapsen omaisia ja ystäviä.

6. NORMALISOINTI

Istunnon vetäjä tekee yhteenvedon **oppilaiden esiintuomien ajatusten ja tunteiden samankaltaisuudesta** ja painottaa reaktioiden **normaaliutta**. On hyvä sanoa, ettei kenenkään tarvitse reagoida jollakin määrättyllä tavalla ollakseen normaali.

Tämän jälkeen vetäjä voi kertoa minkälaisia **reaktioita voi olla odotettavissa** lähiaikoina (esim. voimakkaita muistoja, unihäiriöitä, surua, kaipuuta, ikävää, vihaa, pessimismiä tulevaisuutta kohtaan, huomiota hakevaa käytöstä, syylisyyttä, itsesyytöksiä, häpeää, kouluvaikeuksia, ruumiillista kipua, halua välttää kontakteja).

Vetäjä voi myös rohkaista oppilaita: